

**Спеціалізованій вченій раді Д 35.051.27
у Львівському національному
університеті імені Івана Франка**

В І Д Г У К

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора,
Полякова Бориса Мусійовича,
судді Північного апеляційного господарського суду
на дисертацію

Рима Тараса Ярославовича

на тему:

**«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ВІДНОСИН У
СФЕРІ БУДІВНИЦТВА: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ»**,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук
за спеціальністю 12.00.03 — цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право
(Галузь знань: 081 – Право)

Дисертаційне дослідження Рима Тараса Ярославовича присвячене актуальній темі цивільно-правового регулювання інвестиційних відносин в будівництві. На підставі ознайомлення із рукописом дисертації, авторефератом та оприлюдненими роботами можна зробити такі висновки.

Актуальність теми дослідження не викликає жодних сумнівів. Розвиток будь-якої фінансово-економічної системи пов'язаний з багатьма факторами, галузями економіки, ефективності правового регулювання, яке забезпечує правову визначеність не лише між безпосередніми учасниками правовідносин, а й у державі в цілому.

В роботі проведено узагальнення високого теоретичного рівня та запропоновано вирішення наукових проблем у сфері цивільно-правового регулювання відносин інвестування в будівельній галузі, формування теоретичної концепції регулювання інвестиційних відносин у цій сфері з точки зору як регулятивних, так і охоронних відносин.

Автор враховує практично увесь спектр вітчизняних дисертаційних робіт докторського та кандидатського рівнів, об'єднуючи однією ідеєю підбір літературних джерел і згадує їх на с. 22-24 дисертації, у списку використаних джерел (с. 374-417 дисертації), вміло використовуючи їх для підготовки та аргументації власного дослідження. Зокрема, дисертант звернув увагу на наукові роботи Н. С. Кузнецової «Подрядные договоры в инвестиционной деятельности в строительстве», В. В. Поєдинок «Правове регулювання інвестиційної діяльності: теоретичні проблеми», В. М. Коссака «Правові засади іноземного інвестування в Україні», О. Р. Кібенко «Особенности правового регулирования иностранных инвестиций в Украине», В. Ю. Полатай «Правове регулювання інвестиційної діяльності», М. Б. Данилюка «Корпоративні інвестиційні фонди як учасники цивільних правовідносин», Д. Й. Клапатога «Пайовий інвестиційний фонд як форма спільного інвестування в Україні (цивільно-правовий аспект)», М. С. Луціва «Цивільно-правові способи захисту майнових прав інвесторів у сфері будівництва житла». Практично усі роботи українських цивілістів з тематики дослідження опрацьовані дисертантом і вдало використані в роботі. Незважаючи на значний інтерес до інвестиційного законодавства та охоплення науковцями багатьох проблемних питань у цій сфері, комплексного ґрунтовного дослідження теоретико-правових та практичних аспектів правового регулювання цивільних відносин у сфері інвестування в будівництві, яке провів Т. Я. Рим, до цього часу у вітчизняній цивілістиці не здійснювалося. Дотепер не розроблялася вченими концепція, яка б враховувала закономірності та взаємозв'язки у відповідному об'єкті дослідження, і яка, як можна пересвідчитись зі змісту дисертації, запропонована у рецензованій роботі.

Значна частина наукових досліджень виконана на початку 1990-х років, або стосується господарсько-правових відносин, або ж торкається окремих аспектів інвестування. Зважаючи на наведений вище висновок, назріла потреба у виконанні комплексного дослідження інвестиційних правовідносин у сфері будівництва.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Про актуальність теми свідчить те, що воно виконано відповідно до планових тем наукової роботи кафедри цивільного права та процесу юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка «Проблеми уніфікації цивільного законодавства України з правом ЄС» (2016-2018 рр., номер державної реєстрації 0116U001703) та «Новелізація цивільного та цивільно-процесуального права в умовах реформи судочинства» (2019-2021 рр., номер державної реєстрації 0119U002358).

Оцінка обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації, їх достовірності та новизни.

Представлена дисертація є комплексним дослідженням цивільно-правових засад здійснення інвестицій у сфері будівництва. В роботі здійснено спробу знайти відповіді на низку питань, вирішення яких становить основу подальшого розвитку цивільного законодавства України, а також правозастосовної судової практики.

Актуальні проблеми дисертаційного дослідження визначили характер і перелік поставлених дисертантом мети і завдань.

Автор визначив мету дослідження, яка полягає у розробці концептуальних положень та загально-теоретичних засад регулювання інвестиційної діяльності в будівництві, що спрямовані на вирішення проблем законодавчого регулювання форм і видів інвестування в об'єкти будівництва з метою удосконалення правового механізму інвестування та захисту прав учасників інвестиційної діяльності.

Відповідно до поставленої мети дисертант визначив такі основні завдання, які дають можливість охопити найбільш актуальні питання з тематики обраної теми дослідження: обґрунтувати основні теоретико-методологічні засади аналізу інвестування в будівництві; обґрунтувати класифікацію форм інвестування в об'єкти будівництва; дослідити окремі форми здійснення інвестицій у будівництві; з'ясувати правовий статус учасників інвестиційної діяльності в будівництві; визначити зміст та види інвестиційних договорів у будівництві; дослідити цивільно-правові способи захисту прав учасників інвестиційної діяльності в будівництві; встановити цивільно-правові наслідки порушення прав та інтересів інвесторів та інших учасників інвестиційних відносин; розмежувати приватно-правові та публічно-правові засади регулювання інвестиційної діяльності в будівництві.

Авторові вдалося досягнути поставленої мети. Ознайомлення зі змістом дисертації Т. Я. Рима дає підстави для такого висновку.

Дисертант виявив належний рівень знань літератури у сфері цивільного права, нормативно-правового матеріалу, судової та іншої правозастосовної практики, у змісті дослідження знайшла відображення низка дискусійних проблем, які підлягають осмисленню і відповідному їх вирішенню. Автор застосував різноманітні методи наукового пізнання, провів глибокий аналіз національного законодавства, критично оцінив практику застосування судами норм інвестиційного законодавства в будівництві та виявив суттєві труднощі в захисті інвесторами їхніх прав.

У дисертаційному дослідженні висвітлюються еволюція розвитку інвестиційного законодавства, джерельна база інвестиційного законодавства, яка охоплює як загальні, так і спеціальні акти інвестиційного законодавства (Розділ1). Автор аналізує окремі види та зміст договорів про спільну інвестиційну діяльність, характеризує як

види, так і ознаки дольових (пайових) інвестиційних договорів, виокремлює інститути спільного інвестування, до яких належать пайовий на корпоративний інвестиційні фонди (Розділ 2). Не оминає увагою особливості цивільно-правового регулювання інвестування у сфері будівництва житла, до яких належать механізми фонду фінансування будівництва житла та операцій з нерухомістю (Розділ 3). Проведене дослідження було б неповним без ґрунтового аналізу способів захисту цивільних прав учасників інвестиційної діяльності (Розділ 4).

Такий підхід до визначення структури і змісту дослідження дає можливість всебічно висвітлити значне коло актуальних питань цивільно-правових засад здійснення та захисту інвестицій у сфері будівництва.

Детальний зміст дисертації дозволяє зробити висновок, що дослідження має системний, цілісний характер, є самостійною працею, яка відзначається високим науковим рівнем. Висновки та пропозиції, зроблені в результаті дослідження, є обґрунтованими та мають вагоме наукове та практичне значення.

Назва роботи гармонійно поєднується із її змістом, положеннями новизни, створюючи загальне цілісне позитивне враження і є додатковим аргументом на користь актуальності дисертаційної роботи.

Ознайомлення з дисертацією та її авторефератом дає підстави для висновку, що роботі притаманні основні необхідні для такого дослідження компоненти – критичний аналіз досягнень більшості цієї та суміжних проблем, належний рівень наукового обґрунтування отриманих висновків, детальний аналіз судової практики, що в сукупності дає «поживу» для подальших наукових розвідок.

Стиль дисертанта вирізняється чіткістю, професійною грамотністю, конструктивною критичністю, легкістю сприйняття,

змістовною насиченістю, що свідчить про високий рівень його досвіду як дослідника. Насиченість роботи матеріалами судової практики підтверджує високий рівень практичної роботи. Автор використав достатню кількість нормативно-правових актів, спеціальну юридичну літературу, матеріали судової практики, надавши їм кваліфіковану правову оцінку. У дисертації проаналізовано значну кількість дискусійних проблем різного рівня складності і запропоновано їх авторські рішення.

Зазначене вище дозволило Т. Я. Риму розкрити тему і досягти вагомих науково-теоретичних та практичних результатів, що є новими або мають ознаки наукової новизни.

Варто зазначити, що дисертант зробив спробу вирішити найбільш важливі теоретичні проблеми, пов'язані з еволюцією розвитку інвестування в Україні, диференціацією видів інвестування в будівництві, аналізу дольових (пайових) інвестиційних договорів, діяльністю інститутів спільного інвестування, цивільно-правовими формами залучення коштів у будівництві житла. Особливої уваги заслуговує дослідження в частині захисту прав інвесторів в аналізованій сфері, враховуючи труднощі, пов'язані з комплексністю відносин у цій сфері, поєднання публічних та приватних засад здійснення інвестицій у будівництві.

Можна констатувати, що до появи монографічної праці Т. Я. Рима залишалися недостатньо розкритими проблеми доктринальних підходів до розуміння інвестиційної діяльності в будівництві, форм її здійснення, правових засад інвестування у будівництві житла та інших форм вкладення коштів, а також способів захисту порушених чи не визнаних цивільних прав. Саме це обумовлює необхідність проведення дисертантом комплексного дисертаційного дослідження виявлених проблем правового регулювання.

Т. Я. Рим пропонує і обґрунтовує цілісну концепцію цивільно-правового регулювання здійснення інвестицій у сфері будівництва, що засвічує теоретичне та практичне значення аналізу цієї проблематики в межах спеціального дослідження на рівні докторської дисертації.

Потрібно звернути увагу, що попри комплексність та багатогранність відносин у сфері інвестування в будівництві, поєднання приватних та публічних начал у цій сфері, автор зосереджує свою увагу в першу чергу на цивільно-правових аспектах інвестиційного процесу, порядку його здійснення, досліджує правовий статус його учасників, засади поєднання приватно- та публічно-правових правовідносин в інвестиційному процесі, визначає способи захисту порушених прав та охоронюваних законом інтересів учасників інвестиційної діяльності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше на дослідженні докторського рівня проведено комплексний теоретичний аналіз проблем, які виникають у сфері інвестування в будівництві в Україні.

Дисертація складається з анотації, переліку умовних позначень, чотирьох розділів, поділених на десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 422 сторінки, з яких обсяг основного тексту – 354 сторінки, список використаних джерел на 43 сторінках налічує 398 найменувань.

Результати дисертаційного дослідження Т. Я. Рима отримали необхідну апробацію, зокрема, обговорювалися на засіданні кафедри цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка (01 лютого 2021 року), на розширеному засіданні Відділення цивільно-правових наук Національної академії правових наук України (16 березня 2021 року). Дисертант брав участь у всеукраїнських, міжнародних науково-практичних конференціях, круглих столах.

Загальний обсяг і обсяг основного змісту дисертації відповідають рекомендаціям МОН для такого роду робіт. Усі розділи та підрозділи дослідження за своїм змістом є змістом і перспективами подальшої розробки можна назвати змістовними і логічно викладеними, придатними для використання як в теорії, так і в законотворчій роботі, а також на практиці.

У вступі автор обґрунтував актуальність теми дослідження, визначив його мету, завдання, об'єкт і предмет, розкрив методологію дослідження, а також зміст наукових положень, які винесені на захист, надав інформацію про публікації і апробацію результатів дисертаційного дослідження (с. 21-33 дисертації).

Розділ 1 дисертації «Загально-теоретична характеристика інвестиційних відносин у будівництві» присвячений характеристиці джерел правового регулювання інвестиційних відносин у будівництві, видів та форм здійснення інвестицій у будівельній сфері. Цей розділ складається з двох підрозділів, перший з яких розкриває загальну джерельну базу інвестиційних відносин в Україні, досліджує та виокремлює етапи її становлення (с. 34-57 дисертації), а другий – види та форми здійснення інвестицій у будівництві (с. 57-85 дисертації). Варто звернути увагу на запропонований дисертантом поділ інвестування на види, напрацювавши чіткі критерії такого розмежування. Формування структури дисертаційного дослідження відбулося, очевидно, з урахуванням проведеного поділу видів інвестування за критерієм обраної форми.

До Розділу 2 «Договірні форми спільної інвестиційної діяльності в будівництві» увійшли три підрозділи, які послідовно розкривають проблематику ознак, критеріїв класифікації договорів, які опосередковують спільні форми інвестування у будівництві (с. 88-119 дисертації); особливостей інвестиційної діяльності в рамках інститутів

спільного інвестування, а саме пайового інвестиційного фонду (с. 119-144 дисертації) та корпоративного інвестиційного фонду (с. 144-179 дисертації).

Про особливості залучення інвестицій у сфері будівництва житла можна дізнатися зі змісту Розділу 3 дисертації. Зокрема, в ньому проаналізовано питання, пов'язані з інвестуванням у фонд фінансування будівництва житла (с. 184-213 дисертації), а також фонд операцій з нерухомістю (с. 213-233 дисертації).

Способам захисту цивільних прав учасників інвестиційної діяльності в будівництві присвячено Розділ 4 дисертаційного дослідження. Автор зосереджує увагу в трьох підрозділах на загальнотеоретичних засадах захисту прав учасників інвестиційної діяльності в будівництві (с. 236-280 дисертації); на способах захисту цивільних прав суб'єктів інвестиційної діяльності, спрямованих на припинення порушень (с. 280-306 дисертації); на компенсаційно-відновлювальних способах захисту цивільних прав суб'єктів інвестиційної діяльності в будівництві (с. 306-360 дисертації).

Окреслена побудова дисертаційного дослідження надала змогу Т. Я. Риму здійснити всебічний аналіз теми, глибоко дослідити дискусійні питання, виявити проблеми у правовому регулюванні відносин у сфері інвестиційної діяльності в будівництві, запропонувати шляхи вирішення як теоретичних, так і прикладних проблем за темою дисертації. У викладенні матеріалу автор не оминає гострих дискусій, висловлює особисте ставлення до проблем та їх вирішення, демонструє вміння володіти як теоретичним матеріалом, так і матеріалами судової практики.

Зазначене вище дозволило Т. Я. Риму повністю розкрити тему і досягти вагомих науково-теоретичних та практичних результатів, що є новими або мають ознаки наукової новизни.

У першу чергу варто підтримати в цілому концептуальний та комплексний підхід дисертанта до здійснення системного теоретичного аналізу цивільно-правового регулювання інвестування у сфері будівництва, а також до визначення напрямків удосконалення законодавства у цій сфері.

Заслуговує на увагу дослідження автором етапів становлення інвестиційного законодавства в Україні, з чого можна прослідкувати тенденції його розвитку. До таких тенденцій належать формування спеціального інвестиційного законодавства, виникнення цілком нових форм інвестування в будівництві, залучення до інвестиційних процесів щораз ширшого кола приватних інвесторів.

Теоретичний та практичний інтерес викликає запропонований автором поділ інвестування на види. При цьому дисертант пропонує авторські критерії для проведення такого розмежування. До таких критеріїв належать обрана форма інвестування; мета, яку переслідує інвестор при вкладенні коштів в інвестиційний проєкт; а також суб'єктний критерій. Потрібно акцентувати увагу, що диференціювавши види інвестування за критерієм обраної форми, автор послідовно дотримувався такого поділу у всій структурі дослідження та провів глибокий аналіз інвестування, яке здійснюється за допомогою інвестиційних договорів підрядного типу, договорів про спільну діяльність, інститутів спільного інвестування, фондів фінансування будівництва та операцій з нерухомістю, а також деяких інших видів інвестування, визначених іншими спеціальними актами.

Дисертант цілком підставно аналізує та робить висновки стосовно кооперативної форми інвестування в будівництві. Так, порядок та створення та діяльність житлово-будівельних кооперативів регулюється Законом України «Про кооперацію», Житловим кодексом УРСР, Примірним статутом житлово-будівельного кооперативу, затвердженим

постановою Ради Міністрів Української РСР від 30.04.1985 № 186. Незважаючи на застарілість таких актів, вони усе ж допускають будівництво для своїх членів (асоційованих членів). Разом з тим, широке поширення в сучасних умовах кооперативної форми інвестування пов'язане в першу чергу не з необхідністю покращення житлових умов для членів кооперативу, а з певними преференціями, які надаються житлово-будівельним кооперативам.

Крім того, цілком солідаризуємося з автором в контексті висновку про недосконалість правового регулювання підстав набуття членом житлово-будівельного кооперативу права власності на квартиру. Автор обґрунтував потребу в об'єднанні частин 2 та 3 статті 384 ЦК України та формулюванні приписів цієї норми таким чином: «член житлово-будівельного житлового кооперативу має право володіння, користування, а за згодою кооперативу – розпорядження квартирою, а після сплати повної вартості набуває право власності на неї». Дійсно, вносячи пай до житлово-будівельного кооперативу, його учасник тим самим фактично сплачує вартість квартири, яку має намір набутися у власність. У зв'язку з цим після внесення повної вартості у нього має виникати право власності на квартиру, а не право викупляти її.

Потрібно відзначити, що автор, досліджуючи ту чи іншу правову категорію, виокремлює її характерні ознаки, які надають змогу краще її вивчити. Так, дисертант на підставі проведеного аналізу виявив ознаки дольових (пайових) інвестиційних договорів, до яких відніс такі: сторонами інвестиційного договору є особи, які є суб'єктами інвестиційних відносин; предметом договору є цінності, що відповідають законодавчим вимогам поняття інвестиції; інвестиція здійснюється в одному з видів, що не суперечить чинному законодавству з метою одержання прибутку (доходу) або досягнення соціального та екологічного ефекту; інвестиційні цінності вкладаються в

об'єкти будівництва, реконструкції або капітального ремонту на тривалий строк; дольовий (пайовий) інвестиційний договір передбачає участь інвестора в розподілі результатів та ризиків від діяльності, пов'язаної з використанням інвестиції; зміст договору про дольову (пайову) участь в будівництві об'єкта включає майнові та немайнові (організаційні) повноваження інвестора щодо управління та контролю за використанням інвестицій.

Підтримуємо висновок дисертанта про те, що приналежність активів пайового фонду його учасникам на праві спільної часткової власності є своєрідною правовою фікцією, оскільки не дає можливості інвесторам впливати на діяльність компанії з управління активами. Автор переконливо констатує, що між компанією з управління активами пайового фонду та колективними інвесторами існують зобов'язальні за своєю правовою природою відносини, зміст яких полягає у взаємних правах та обов'язках сторін.

Слушною видається позиція Т. Я. Рима щодо форвардної природи інвестиційних договорів, контрактів, адже інвестор зобов'язується сплатити забудовнику (підряднику) визначену в договорі суму шляхом фінансування об'єкта будівництва, який буде створений в майбутньому.

Автор доводить та звертає увагу на комплексному характері інвестиційних відносин, що проявляється в поєднанні приватних та адміністративно-владних відносин. Дисертант ретельно аналізує в роботі статус органів державної влади та місцевого самоврядування, чії повноваження та права в аналізованій сфері можуть мати подвійну правову природу. З однієї сторони ці органи виконують розпорядчі функції (виділення земельних ділянок, нагляд та контроль у сфері містобудівної діяльності тощо), а з іншої виступають рівними учасниками цивільно-правових інвестиційних відносин у будівництві.

Заслужує підтримки розуміння Т. Я. Римом вимірних об'єктів будівництва, який спрямований на визначення конкретного об'єкта житлового будівництва, який планується побудувати, та характеризується певним набором технічних параметрів, які б дали можливість ідентифікувати кінцевий результат будівництва. Відповідно в інвестора виникають майнові права на вимірний об'єкт будівництва на підставі укладеного договору про участь у фонді фінансування будівництва. Згодом, після введення об'єкта в експлуатацію та реєстрації права власності на нього вимірний об'єкт трансформується в конкретну нерухомість (квартиру). Іншими словами зобов'язальне правовідношення перетворюється в речове право власності на новий об'єкт.

У той же час потрібно відзначити, що дисертаційне дослідження містить низку дискусійних положень, які спричиняють полеміку, вимагають додаткової аргументації або більш детальних пояснень в ході публічного захисту.

1. Авторів вартувало би більше уваги приділити спеціальним способам захисту цивільних прав учасників інвестиційних відносин у будівництві та сформулювати свої конкретні висновки стосовно ефективності їх застосування, висловити свою позицію стосовно доцільності їх існування в спеціальному законодавстві або ж запропонувати способи їх удосконалення.

2. В контексті забезпечення прав інвесторів окремої уваги потребує питання процедури банкрутства підприємства-забудовника чи управляючої компанії. Річ у тому, що проблема неплатоспроможності таких учасників інвестиційного процесу часто супроводжується зростанням соціальної напруги у суспільстві, адже часто-густо

найбільше від цього потерпають саме приватні інвестори – фізичні особи.

Проблемним питанням залишається судова практика, за якої такі інвестори не є кредиторами в процедурах розпорядження майном та санації. При цьому в планах санації може передбачатися добудова інвестиційних об'єктів. І навпаки, в процедурі ліквідації, коли забудовник визнається банкрутом, ці інвестори набувають статусу кредитора, звертаючись до суду з відповідними заявами. Виникає ситуація, за якої добудова інвестиційного об'єкта здійснюється без урахування думки інвесторів, а сама ліквідація, що може бути наступним етапом банкрутства, уже здійснюється із залученням таких інвесторів.

Варто зазначити, що процедури відновлення платоспроможності боржника є останньою надією інвесторів отримати у власність добудований об'єкт будівництва або ж принаймні частину вкладених коштів.

3. Потребує додаткового обґрунтування висновок автора про те, що у разі порушення прав та інтересів учасників інвестиційної діяльності неправомірними діями (бездіяльністю), рішеннями юридичних осіб, створених державою або органами місцевого самоврядування, останні повинні нести субсидіарну відповідальність за неправомірні дії (бездіяльність), рішення цих суб'єктів.

Такий висновок не в повній мірі відповідає загальним засадам відповідальності засновників та створюваних ними юридичних осіб. Так, відповідно до статті 96 Цивільного кодексу України юридична особа самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями усім належним їй майном. Учасник (засновник) юридичної особи не відповідає за зобов'язаннями її учасника (засновника), крім випадків, встановлених установчими документами та законом. За приписами статті 176

Цивільного кодексу України держава, Автономна Республіка Крим, територіальні громади не відповідають за зобов'язаннями створених ними юридичних осіб, крім випадків, установлених законом.

Потребує чіткішого формулювання цей висновок ще у зв'язку з тим, що не зовсім зрозуміло, про які саме рішення юридичних осіб іде мова, якщо вони в цивільних відносинах виступають рівними учасниками з іншими суб'єктами інвестиційної діяльності.

4. На жаль, у положеннях новизни, які здобувачем удосконалені або додатково аргументовані, автор не завжди зазначає, який саме його внесок у те чи інше положення, вже відоме науці цивільного права. Більша чіткість надала б висновкам дисертанта вищого рівня переконливості. Тому вартує під час публічного захисту уточнити такі положення наукової новизни стосовно: способів поєднання публічно-правових та приватно-правових засад участі в інвестиційному процесі будівництва державних структур, територіальних громад та приватних інвесторів у рамках договорів пайового (дольового) інвестування; засад здійснення інвестиційної діяльності шляхом участі в інвестиційних фондах спільного (колективного) інвестування; положення про корпоративне інвестування шляхом створення корпоративних структур, які займаються діяльністю у сфері будівництва та корпоративних інвестиційних фондів.

Висловлюючи наведені вище зауваження, потрібно зазначити, що вони не є суттєвими та переважно носять дискусійний характер або ж торкаються тих питань, які не були в повній мірі обґрунтованими чи аргументованими. Вони слугують приводом для дискусії в ході публічного захисту дисертаційного дослідження, однак не впливають на раніше висловлену загальну позитивну оцінку роботи.

Робота виконана науковою мовою і її текст легко сприймається. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, а також за змістом, кількістю, обсягом публікацій і повнотою опублікованих дисертантом матеріалів наукова робота Рима Тараса Ярославовича на тему «Правове регулювання інвестиційних відносин у сфері будівництва: цивільно-правовий аспект» відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567.

На підставі викладеного, представлене дисертаційне дослідження є завершеною науковою працею, науково-обґрунтовані результати дослідження в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, а її автор Рим Тарас Ярославович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

Офіційний опонент:

**доктор юридичних наук, професор,
суддя Північного апеляційного
господарського суду**

Б. М. Поляков

Підпис судді Полякова Б.М. здійснено

Н.Д. Кашко